

Asia: 1/41/2016

Lausuntopyyntö yleisen tietosuoja-asetuksen täytäntöönpanotyöryhmän (TATTI) mietinnöstä ja työryhmän ehdotuksesta hallituksen esitykseksi uudeksi tietosuojalaiksi

1 luku. Yleiset säännökset

Yleiset kommentit

Tässä lausunnossa Suomen Asianajajaliitto (jäljempänä 'Asianajajaliitto') esittää näkemyksiään muuttuvan tietosuojasääntelyn vaikutuksista yhtäältä oikeusturvaan ja toisaalta asianajajan työhön. Asianajajaliitto haluaa kiinnittää tietosuoja-asetuksen täytäntöönpanotyöryhmän huomion asianajajakunnalle keskeisiin asioihin, joihin tulisi ottaa kantaa kansallisessa lainsäädännössä.

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Yleiset kommentit oikeudenhoidon ja oikeusturvan näkökulmista

Rekisterinpitäjien ja käsittelijöiden oikeusturvan toteutuminen

Asianajajaliitto pitää rekisterinpitäjien ja käsittelijöiden oikeusturvan kannalta erittäin huolestuttavana sitä, että näiden toiminnan arviointi ja seuraamusten määrääminen, mukaan lukien hallinnollinen sakko, rajoitus ja kieltä, kuuluisi esityksen mukaan valvovan viranomaisen toimivaltaan eikä tuomioistuimelle. Asianajajaliitto pitää erityisen kestävämmänä esityksenä sitä, että määrältään poikkeuksellisen korkeat hallinnolliset seuraamusmaksut tulisivat ensiasteessa tietosuojaviraston yhteyteen perustettavan seuraamuslautakunnan määrättäviksi, eivätkä tuomioistuimen määrättäviksi, kuten esimerkiksi kilpailuoikeudellisissa asioissa.

Toimeenpanovaltaa käyttävälle viranomaiselle ei voida antaa tuomiovallan piiriin kuuluvia oikeuksia. Toimeenpanovallasta ja lainsäädäntövallasta riippumattomat tuomioistuimet, joissa tuomarin vastuulla toimivat tuomarit ratkaisevat asioita esitettyjen todisteiden ja argumenttien pohjalta, ovat

ainoa osapuolten oikeusturvan Suomen perustuslain edellyttämällä tavalla turvaava vaihtoehto tietosuoja-asetuksen mukaisten seuraamusten määrittämiselle.

Tietosuoja-asetuksen mukaiset seuraamukset ovat sanktioluonteisia. Sakon nimeäminen hallinnolliseksi sakoksi ei muuta sen luonnetta yksittäistapauksessa määrättävänä rangaistuksena. Ottaen huomioon myös sen, että tietosuoja-asetuksen säännökset ovat monin osin tulkinnanvaraisia ja käytännön tilanteet moninaisia, asian saattaminen tuomioistuimen ratkaistavaksi vasta valitusasteessa ei ole oikeusturvan kannalta hyväksyttävää.

Mietinnössä tehtyä esitystä tuleekin ehdottomasti muuttaa siten, että tietosuoja-asetuksen mukaiset seuraamukset määrää ensimmäisenä asteena tuomioistuin tietosuojaviranomaisen esityksestä. Oikeusministeriön tulisi myös selvittää, olisiko asioiden käsittely tarkoituksenmukaisempaa esimerkiksi Markkinaoikeudessa tai yleisessä tuomioistuimessa hallinto-oikeuksien sijasta. Markkinaoikeudella tai yleisillä tuomioistuimilla saattaa olla hallinto-oikeuksia paremmat valmiudet käsitellä helposti laajan näytön vastaanottamista edellyttäviä asioita.

Muut kommentit eräistä asianajotoiminnan kannalta keskeisistä seikoista

Asianajajan rooli ja käsittelyperuste

Asianajajan toimeksiantotyössä voidaan käsitellä henkilötietoja hyvinkin laajasti ja useimmiten asianajaja tai asianajotoimisto toimii näissä tilanteissa rekisterinpitäjänä. Asianajajille tulisi kansallisella lailla varmistaa mahdollisimman laajat oikeudet kerätä toimeksiannon hoitamisen kannalta tarpeellista tietoa, joka monessa tilanteessa sisältää myös henkilötietoja. Asianajajaliitto haluaa kiinnittää työryhmän huomion siihen, että asianajajakunnalle tulisi kirjata lakiin nimenomainen oikeus kerätä, käsitellä ja säilyttää henkilötietoja toimeksiantotyössä silloin, kun se toimeksiannon hoitamisen kannalta on tarpeellista riippumatta siitä koskevatko tiedot päämiestä, vastapuolta tai sivullista. Tämän tarpeellisuusharkinnan suorittaa kunkin toimeksiannon vastuullinen asianajaja.

Rekisteröidyn oikeudet

Laki asianajajista 496/1958 (jäljempänä 'Asianajajalaki') 5c § asettaa asianajajille salassapitovelvollisuuden (jäljempänä 'asianajosalaisuus'): 'Asianajaja tai hänen apulaisensa ei saa

luvattomasti ilmaista sellaista yksityisen tai perheen salaisuutta taikka liike- tai ammattisalaisuutta, josta hän tehtävässään on saanut tiedon.’

Tietosuojalainsäädäntö antaa rekisteröidylle tiettyjä oikeuksia tarkastella rekisterinpitäjän rekisterinpitoa ja toisaalta vaikuttaa omien henkilötietojensa käsittelytoimiin. Rekisteröidyn tarkastusoikeus omiin tietoihinsa on hyvin laaja ja pyynnön esittäjällä on oikeus saada kaikki itseään koskevat tiedot, jotka rekisterinpitäjältä hänestä löytyy. Käytännössä niinkään ongelmallista ei ole vastata oman päämiehen esittämään tarkastuspyyntöön, mutta jos toimeksiannon vastapuoli tai sivullinen henkilö esittää tämän kaltaisen pyynnön on asianajajan monessa tilanteessa mahdotonta vastata siihen rikkomatta asianajosalaisuutta. Kansallisessa lainsäädännössä tulisikin varmistaa, että tietosuojalainsäädäntö ja sen asettamat velvollisuudet eivät ole ristiriidassa asianajajia koskevan erityissääntelyn kanssa.

Asianajajan toiminnan arviointi

Asianajajaliitto haluaa korostaa asianajajakunnan riippumattomuutta ja asiakassalaisuuksien tärkeyttä asianajajan työlle. Asianajajan lainmukaisen toiminnan arvioinnin pitäisi olla ensisijaisesti Asianajajaliitolla ja sen lakisääteisillä toimielimillä tai järjestettynä muulla vastaavalla tavalla, jolloin asianajosalaisuutta ei vaarannettaisi, kuten esimerkiksi rahanpesudirektiivin kansallisessa valmistelussa on toimittu.

Lopuksi

Asianajajaliitto katsoo, että ennen lopullisten ratkaisujen tekemistä hallituksen esityksen sisällöstä, Asianajajaliitto ja työryhmä sekä keskeisten ministeriöiden edustajat keskustelevat yksityiskohtaisemmin muuttuvan sääntelyn vaikutuksista. Asianajajaliitto myös ehdottaa, että sen edustaja olisi mukana lainvalmistelutyössä, jotta oikeusturvaan liittyvät kysymykset ja asianajokunnan erityisvaatimukset voitaisiin huomioida työryhmätyöskentelyssä.

2 luku. Käsittelyn oikeusperuste eräissä tapauksissa

Yleiset kommentit käsittelyn lainmukaisuutta koskevasta 3 §:stä.

-

Yleiset kommentit erityisiä henkilötietoryhmiä koskevasta 5 §:stä ja rikostuomioita ja rikkomuksia koskevasta 6 §:stä.

-

Tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoamiseen lapselle sovellettavan ikärajan tulisi olla:

-

Ikärajaa koskevat perustelut

-

3 luku. Valvontaviranomainen

Yleiset kommentit suullista käsittelyä seuraamuslautakunnassa koskevasta 16 §:stä

-

Muut yleiset kommentit valvontaviranomaista koskevasta 3 luvusta.

-

4 luku. Oikeusturva ja seuraamukset

Yleiset kommentit käsittelyn viivästymistä koskevasta 23 §:stä.

-

Tulisiko yleisen tietosuoja-asetuksen 83 artiklan mukaisia hallinnollisia sakkoja voida kohdistaa myös viranomaisiin ja julkishallinnon elimiin?

-

Perustelut

-

Mikäli vastaus hallinnollisten sakkojen kohdistamista viranomaisiin koskevaan kysymykseen on ei, pyydetään esittämään näkemys vaihtoehtoisesta seuraamusjärjestelmästä.

-

Muut yleiset kommentit oikeusturvaa ja seuraamuksia koskevasta 4 luvusta.

-

5 luku. Tietojenkäsittelyn erityistilanteet

Yleiset kommentit henkilötietojen käsittelyä journalistisia, akateemisen, taiteellisen tai kirjallisen ilmaisun tarkoituksia varten koskevasta 27 §:stä.

-

Yleiset kommentit tieteellisiä ja historiallisia tutkimustarkoituksia sekä tilastollisia tarkoituksia varten tapahtuvaa käsittelyä koskevista poikkeuksista ja suoja-toimista

-

Muut yleiset kommentit tietojenkäsittelyn erityistilanteita koskevasta 5 luvusta.

-

Laki rikoslain 38 luvun 9 §:n ja 10 §:n 3 momentin muuttamisesta

Yleiset kommentit tietosuojarikosta koskevasta 9 §:stä.

-

Muut mahdolliset kommentit

Muita huomioita työryhmän mietinnöstä ja ehdotuksesta hallituksen esitykseksi

-

Enne Heidi

Suomen Asianajajaliitto - Asianajaja Eija Warma, Asianajajaliiton IT-valiokunnan jäsen; lisäksi asianajajat Johanna Lilja ja Sakari Aalto